

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Човгана Ростислава Ярославовича «**Розвиток соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури в умовах дитячого оздоровчого табору**», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства особливо гостро постає проблема збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я підростаючого покоління. В зв'язку з цим пріоритетними напрямками діяльності сучасної школи повинні бути утвердження здорового способу життя учнів, гармонізація їхніх взаємовідносин з природнім та соціальним середовищем.

Аналіз концептуальних засад сприяння покращенню здоров'я, що викладені у численних міжнародних нормативно-правових актах та законодавчих документах України свідчить, що ключовим завданням системи освіти є виховання особистості в дусі відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Проте не акцентується увага на формуванні життєво-необхідних навичок, звичок до фізичних загартувань, збереження та підтримання здоров'я. Діти здебільшого не зацікавлені самостійними заняттями фізичними вправами і, як наслідок, мають низький рівень рухової активності, моральної поведінки, взаємовідносин з соціальним середовищем, системи стимулів та мотивації досягнення, що не сприяє формуванню звички вести здоровий та соціально-активний спосіб життя.

Висвітленню сутності зазначених проблем та пошуку ефективних шляхів їх вирішення присвячені дослідження багатьох науковців, які, звісно, не однозначно підходять до розв'язання проблеми збереження здоров'я та підготовки молоді до життя, але більшість з них сходяться на тому, що провідне місце в оптимізації процесу формування активно-здорового способу життя молодших підлітків належить фізичному вихованню. Система фізичного виховання, як зазначають фахівці, повинна забезпечити єдність тілесного і

духовного та взаємодію особи з навколишнім середовищем, визначивши першочерговим завданням – зміцнення здоров'я, використовуючи для цього всі можливі засоби, які б забезпечили досягнення оптимального рівня фізичного розвитку, рухових якостей, психологічної підготовки (моральних і волевих рис характеру) до ведення активного життя та професійної діяльності.

Зважаючи на це, автор дисертації, цілком обґрунтовано, приходять до висновку, що одним із варіантів розв'язання проблеми виховання школярів є сприятливі соціально-педагогічні умови дитячого оздоровчого табору, оскільки уміле, комплексне використання як засобів фізичного виховання, так і природних чинників позитивно впливає на здоров'я дитини, її фізичне та морально-етичне виховання, підготовку до активної життєдіяльності.

Отже, велике соціальне, теоретичне та практичне значення проблеми фізичного виховання школярів щодо забезпечення розвитку соціально-активної особистості засобами фізичної культури з позиції здоров'язберігального підходу та недостатня її наукова розробка обумовили актуальність теми дослідження: «Розвиток соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури в умовах дитячого оздоровчого табору».

Дисертаційну роботу виконано згідно зі зведеним планом науково-дослідних робіт ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» на 2011–2015 рр. у рамках наукової теми кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту факультету фізичного виховання «Фізичне виховання різних груп населення в системі засобів підвищення якості життя та рівня рекреаційної активності» (номер державної реєстрації 0113U002430).

Роль автора полягає в розробці та перевірці ефективності технології розвитку соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури з позиції здоров'язберігального підходу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота викладення в опублікованих працях.

Обґрунтованість наукових положень дисертації базується на достатньому обсязі дослідженого матеріалу. Позитивна оцінка обґрунтованості висновків роботи обумовлена використанням автором достатньої кількості сучасних методів дослідження, проведенням аналізу отриманих результатів та їх коректного математичного опрацювання.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що автором розроблено, науково обґрунтовано й експериментально доведено ефективність технології розвитку соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури в умовах дитячого оздоровчого табору, що реалізувалась відповідно до авторської моделі, яка передбачає мету, відповідні завдання, процесуальні етапи, принципи, методи й методичні прийоми, педагогічні умови та критерії оцінювання.

Практичне значення дослідження полягає в розробці технології розвитку соціальної активності молодших підлітків засобами фізичної культури, добірці ігрового матеріалу соціалізуючого змісту, розробці тематичного плану корекції фізичного виховання школярів 10–11 років у контексті розвитку їх соціальної активності, адекватних дидактичних моделей. У контексті здоров'язберігального підходу розроблена програма самооздоровлення «Мої літні канікули».

Результати дослідження упроваджені в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (СОК «Смерічка», акт упровадження від 05.07.2012), Івано-Франківському позаміському закладі оздоровлення та відпочинку «Перлина Придністров'я» (акт впровадження від 08.07.2012), ДОТ «Едельвейс» (акт впровадження від 12.07.2012), ЛОК «Дружба» (акт впровадження від 18.07.2012), ДОТ «Лімниця» (акт впровадження від 26.07.2012).

Матеріали дисертації також можуть бути застосовані в процесі підготовки фахівців з фізичного виховання у ВНЗ України та системі післядипломної освіти під час проведення настановчих заходів щодо організації оздоровчої роботи в канікулярний період.

Основні результати дослідження за темою дисертації викладено у 10 наукових працях, з яких 7 опубліковано у фахових виданнях України та одна – у міжнародному науковому виданні.

Ключові положення дисертації доповідалися здобувачем протягом 2011–2014 рр. на конгресі, науково-практичних конференціях та семінарах різного рівня.

Дисертаційна робота має традиційну структуру і складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, додатків і списку використаних джерел (190 найменувань, з яких 19 – англійською мовою). Основний зміст дисертації викладений на 161 сторінці основного тексту, робота містить 26 таблиць та ілюстрована 44 рисунками.

У вступі автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначено зв'язок роботи з науковими планами, темами, з'ясовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичну значущість отриманих результатів, подано дані про апробацію результатів досліджень, зазначено кількість публікацій.

У першому розділі *«Сучасні тенденції розвитку соціальної активності школярів засобами фізичної культури»* проведено теоретичний аналіз літературних джерел та викладено результати сучасних наукових здобутків щодо розвитку соціальної активності особистості. Вивчено роль фізичної культури як засобу соціалізації школярів в умовах літнього оздоровчого табору. Розглянуто психофізіологічні особливості школярів 10–11-річного віку та можливості корекції фізіологічних та психологічних якостей засобами фізичного виховання

У другому розділі *«Методи й організація досліджень»* описано та обґрунтовано систему взаємодоповнюючих методів досліджень, що були застосовані для вирішення поставленої мети та завдань дисертаційної роботи. Автором детально описано організацію дослідження, що проводилося в три етапи у період з 2009 по 2013 рр.

У третьому розділі *«Аналіз стану соціальної активності молодших підлітків у контексті занять фізичною культурою»* вивчався стан соціальної

активності школярів 10–11 років відповідно до основних компонентів (поведінкового, комунікативного, фізичного) розробленої структурно-логічної моделі.

Представлені результати констатувального експерименту вказують на те, що спрямованість поведінки та поведінкова активність особистості, які визначали згуртованість соціальної групи, до якої вона належала, відповідала середньому рівню. Ці результати підтвердилися і тестуванням на визначення ступеня товариськості, у якому майже всі школярі (91,8 %) також показали середній рівень розвитку цієї якості, що є свідченням їхнього прагнення до контакту з однолітками.

Понад половина (54,1 %) школярів вважали клімат колективу, у який вони потрапили, незадовільним.

У більшості (55,0 %) молодших підлітків, які брали участь в експерименті виявлено низький та нижчий за середній рівні соматичного здоров'я.

Рівень рухової активності у дітей 10–11 років відповідно до опитувальника здебільшого був низьким (50,7 %) і середнім (42,5 %).

Аналіз результатів педагогічного тестування констатував, що значна кількість респондентів не здатна виконати нормативи системи Державних тестів України для своєї віко-статевої групи на позитивну оцінку.

У четвертому розділі *«Технологія розвитку соціальної активності школярів засобами фізичної культури в умовах оздоровчого табору»* висвітлено основні складові технології. Подано її структурні елементи з широким використанням різних засобів фізичного виховання, рухливих і народних ігор, природних засобів загартування, що реалізувались у різноманітних формах фізичного виховання в умовах дитячого оздоровчого табору.

Представлено модель технології розвитку соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури з позиції здоров'язберігального підходу, яка передбачає змістову взаємодію трьох структурних компонентів: поведінкового, комунікативного, фізичного, процесуальні етапи, педагогічні умови й критерії, результати компонентів.

Заслугує на увагу розроблена дисертантом програма самооздоровлення «Мої літні канікули», яка спрямована на підвищення соціальної активності школярів у контексті здоров'язберігального підходу через упровадження засобів фізичної культури до щоденного побуту.

Порівняння отриманих статистично вірогідних ($p < 0,01$) даних засвідчує, що внаслідок упровадження технології розвитку соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури з позиції здоров'язберігального підходу в роботу дитячого оздоровчого табору відбулися позитивні зрушення в рівнях рухової підготовленості, соматичного здоров'я та психосоціальних характеристик дітей експериментальної групи, що сприяло підвищенню розвитку соціальної активності дітей 10–11 років.

У п'ятому розділі «*Аналіз і узагальнення результатів дослідження*» дисертантом узагальнено отримані результати, надано порівняння отриманих даних з результатами досліджень інших авторів, констатацією отримання нових наукових фактів, а також даних, що доповнюють і уточнюють ті, що були раніше досліджені.

Висновки дисертаційного дослідження повністю витікають з отриманих та описаних у роботі результатів та відповідають поставленій меті і завданням. Додатки та список використаних джерел оформлено відповідно до встановлених вимог.

Матеріали дисертаційної роботи оформлено згідно вимог до текстів наукового характеру. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Човгана Ростислава Ярославовича, необхідно звернути увагу на деякі *зауваження та дискусійні положення*:

1. В окремих місцях змісту роботи переважає публіцистичний стиль над науковим, а також спостерігаються мовно-стилістичні огріхи (ст. 12, 31, 32, 83).

2. Потребують ґрунтовнішого висвітлення педагогічні умови: суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

3. Потребує додаткового пояснення те, як реалізувалася автором програма «Мої літні канікули», яким чином проходило оновлення змісту фізичного виховання в таборі та як забезпечувався особливий режим безпеки.

4. Робота перевантажена ілюстраційними матеріалами (44 рисунки і 26 таблиць).

5. Робота значно виграла, якщо б здобувач більш ґрунтовно висвітлив шляхи реалізації принципів природовідповідності і ментальної репетиції, що потребує додаткового пояснення.

Водночас зазначені недоліки не впливають на зміст і сприйняття викладеного матеріалу та не знижують теоретичної і практичної значущості виконаної здобувачем роботи. Дисертантом здійснені об'ємні дослідження, показано вміння аналізувати, узагальнювати й зіставляти власні наукові результати з даними, наявними в літературних джерелах, й критично їх оцінювати.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження за темою: «Розвиток соціальної активності школярів 10–11 років засобами фізичної культури в умовах дитячого оздоровчого табору» є завершеною самостійною науковою роботою, яка виконана відповідно до вимог пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор Човган Ростислав Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:
кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент кафедри теорії і методики
олімпійського та професійного спорту
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

